

ЕТИЧНІ ВИКЛИКИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ

О. В. Мусієнко

Харківська державна академія дизайну та мистецтв, м. Харків,
Україна
helga4bright@gmail.com

О. Musiienko

Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-9562-2165>

О. В. Мусієнко. Етичні виклики штучного інтелекту в сучасному українському аудіовізуальному мистецтві

Стаття присвячена етичним викликам, які виникають у зв'язку з використанням технологій штучного інтелекту (ШІ) в сучасному українському аудіовізуальному мистецтві. Аналізується вплив генеративного ШІ на художні, соціальні та комунікативні процеси. Розглянуто поширені етичні аспекти — від дезінформації та втрати автентичності авторства до розмивання меж відповідальності у творчості. У статті здійснено мистецтвознавчий аналіз застосування ШІ на прикладі робіт, створених у контексті війни. Мета дослідження — виявити ключові етичні виклики, які постають перед українським аудіовізуальним мистецтвом у добу генеративного ШІ. Методологія ґрунтується на міждисциплінарному підході, що поєднує мистецтвознавчий, культурологічний та етичний аспекти. У висновках підкреслюється потреба балансу між свободою творчості, національною ідентичністю та суспільною відповідальністю. Цифрове мистецтво в українському контексті постає простором осмислення моральних наслідків технологічного прогресу й формування культури свідомого використання ШІ.

Ключові слова: штучний інтелект, генеративні технології, аудіовізуальне мистецтво, етичні виклики, алгоритмічна естетика, український контекст.

О. Musiienko. Ethical challenges of artificial intelligence in contemporary Ukrainian audiovisual art

The relevance of the study. The article examines the ethical challenges of using artificial intelligence technologies in contemporary media, with a particular focus on the Ukrainian audiovisual context. It analyzes the impact of AI on aesthetic, social, and communicative processes, and outlines the problems of disinformation, loss of human authenticity, and blurring of the boundaries of authorial responsibility in creative practices. Particular attention is paid to the way the Ukrainian artists and cultural institutions respond to the global spread of generative technologies, reflecting national identity and ethical awareness in their artistic strategies.

The purpose of the study is to identify key ethical, aesthetic, and sociocultural dimensions of AI functioning in Ukrainian art and media, as well as to state principles of ethical interaction between humans and algorithms.

The methodology. The study is based on an interdisciplinary approach which combines art theory, cultural studies, and ethics.

The scientific novelty. The article offers an original interdisciplinary approach to understanding audiovisual AI, analyzing AI not as a passive tool but as a mediator that shapes artistic experience, perception, and ethical frameworks within Ukrainian cultural production. It is proposed to consider AI art as a cultural phenomenon in which ethical principles and cultural identity are central elements.

The practical significance. The findings will help artists and cultural institutions integrate AI responsibly, highlighting risks and guidelines for sustainable creative use.

The results. The study identifies how audiovisual AI shapes meaning-making in Ukrainian art and exposes key ethical tensions around authorship, agency, and authenticity.

Conclusions. The ethical application of artificial intelligence in the media requires a balance between creative freedom, cultural identity, and social responsibility. In the Ukrainian context, this balance can be achieved through institutional cooperation between government agencies, educational initiatives, and artistic communities. AI based art becomes not only a tool for experimentation, but also a means of understanding the moral implications of technological progress, contributing to the formation of a culture of conscious and responsible technological interaction in the digital age.

Keywords: artificial intelligence, generative technologies, audiovisual art, ethical challenges, algorithmic aesthetics, Ukrainian context.

Актуальність теми дослідження. Стрімкий розвиток ШІ-технологій зумовлює появу нових етичних викликів у сфері аудіовізуального мистецтва. В українському контексті їхній вплив

посилюється воєнним станом та зростанням ролі цифрового мистецтва у формуванні колективної пам'яті. Алгоритми, які працюють з аудіовізуальним контентом, дедалі частіше застосовуються українськими авторами для осмислення тем травми та ідентичності. Водночас ті самі технології використовуються в маніпулятивних практиках, що підсилює ризики викривлення реальності та створення новітньої інформаційної зброї. Саме тому етичний аналіз застосування ШІ в мистецькому процесі є необхідним для розуміння меж культурної безпеки та авторства.

Постановка проблеми. ШІ створює аудіовізуальний контент, що відтворює людську експресію. Алгоритм наразі охоплює всі етапи медіавиробництва від кадрювання до структури наративу. Відрізнити такі роботи від творів людини стає все складніше, що дедалі більше ставить під сумнів традиційне авторство. Тому етичні аспекти співіснування людської креативності та машинної продуктивності є ключовими для сучасного мистецтвознавчого дискурсу. Методологічний підхід у статті ґрунтується на інтеграції трьох взаємозв'язаних вимірів: мистецтвознавчого (аналіз аудіовізуального твору), культурологічного (контекстуалізація в українському культурному просторі) та етичного (оцінка моральних та правових наслідків застосування ШІ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній теорії мистецтва питання когнітивного сприйняття ШІ-зображення стає центральним. В українському контексті етичні та технологічні виміри цифрового мистецтва розкриті в працях Чепелик (Чепелик, 2021), яка аналізує взаємодію технологій і художніх практик у постмедійному мистецтві; Boichak (Boichak, 2019), що досліджує цифрові культури, алгоритми, мережеві наративи та роль медіа у воєнних конфліктах; і Поди (Пода, 2023), котра розглядає комплекс етичних проблем використання ШІ в мистецтві. Також потрібно відзначити роботу Є. Саннікова (Санніков, 2024), де охоплено питання авторства і етики генеративних моделей у візуальному мистецтві, зокрема на прикладі великих датасетів без згоди митців. Разом ці підходи окреслюють контури української культурної рефлексії щодо ШІ. Окремо варто відзначити

роботи Л. Мачуліна, у яких показано, що генеративний ШІ за короткий час суттєво вплинув на економіку й політику, а гуманітарна спільнота лише починає фіксувати цей феномен (Мачулін, 2024b). Дослідник також аналізує культуру ШІ як соціокультурне явище, зокрема перехід до парадигми цифрового/нетрудового суспільства (Мачулін, 2024a). У цьому контексті генеративне мистецтво постає не лише як інструмент візуальної експресії, а й як лабораторія етичних експериментів, що відображає глобальні соціокультурні зрушення.

Іноземні дослідження також акцентують на поняттях творчості, авторства, постгуманістичних цінностей і етики генеративних систем. Зокрема, Занг та Лім (Zhang & Lim, 2021) аналізують, як глядач інтерпретує нелюдське зображення, створене ШІ; при цьому Сміт та Кук (Smith & Cook, 2023) досліджують феномен ШІ-артоб'єкта, який має естетичну цінність та позбавлений людського авторства. Тобто, їхні висновки формують підґрунтя для осмислення ШІ як суб'єкта художньої дії. Також важливі роботи Міллера, Маркуса та Девіса (Olszewska, 2020; Marcus & Davis, 2019), які окреслюють межі людського й машинного візуального досвіду, та Флоріді й співавторів (Floridi et al., 2018) — відзначають необхідність формування етичної парадигми відповідального використання ШІ. Отже, узагальнення цих підходів свідчить, що когнітивне сприйняття ШІ-творів потребує не тільки технічного, а й ґрунтового естетичного аналізу. Особливу увагу має бути приділено саме культурній інтерпретації в умовах воєнного та медіального контекстів.

Методологічна основа статті ґрунтується на міждисциплінарному підході, що поєднує мистецтвознавчий, культурологічний та етичний аналізи. Мистецтвознавчий компонент передбачає дослідження аудіовізуальних творів, створених із використанням генеративних ШІ-технологій. У роботі було здійснено аналіз композиції, візуальної мови та способів алгоритмічної трансформації зображення. Культурологічний підхід застосовано для інтерпретації ШІ-артпрактик у ширшому контексті українських соціокультурних процесів, зокрема з акцентом на темах війни, пам'яті та ідентичності. Етичний аналіз

спрямовано на виявлення моральних і правових ризиків, пов'язаних із використанням ШІ: проблем авторства, відповідальності, маніпулятивності та впливу на інформаційне середовище. Така методологія дозволяє комплексно оцінити взаємодію ШІ з художньою практикою та визначити етичні межі його функціонування в українському аудіовізуальному мистецтві.

Мета статті — аналіз ключових етичних викликів, які постають перед українським аудіовізуальним мистецтвом у добу генеративного ШІ, зокрема в контексті війни, цифрової трансформації та культурної рефлексії. Завдання дослідження включають: виявити, як українські митці та медіаінституції працюють із темою ШІ-мистецтва; оцінити етичні ризики, пов'язані із застосуванням ШІ в медіа та артпрактиках в Україні; запропонувати конкретні напрями етичного регулювання в українському культурному просторі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зростання використання ресурсів ШІ для автоматизованої генерації тексту та візуальних зображень актуалізувало немало нових викликів не лише в інформаційній, а й в аудіовізуальній сфері. Нині такі технології застосовуються для створення сценаріїв, субтитрів, рекламних матеріалів, а також генерації звукових доріжок і візуальних наративів. Тобто, наразі інструменти ШІ здатні створювати високоякісний контент, який часто сприймається як такий, що створений людиною. Усе це наближає їх до автономної художньої практики. У зв'язку із цим використання ШІ стає дедалі поширенішим у мистецьких та комунікативних середовищах, а це породжує комплекс соціальних і культурних наслідків.

Важливо відзначити, що ШІ може вивчити типові стилі медіаторів і навіть характерні кольорові/світлові схеми. Проте він не здатен розрізняти етичні чи культурні контексти цих даних. Тобто, ШІ відтворює не лише естетичні, а й стереотипні та упереджені моделі поведінки, які переносить у сферу масових комунікацій. Відтак, що більше даних — тим ширший спектр тем, на які він здатен створювати контент. У зв'язку із цією залежністю від даних виникла ціла індустрія збору, монетизації та алгоритмічної оптимізації інформації, яку користувачі передають під час своєї цифрової активності.

В Україні сучасний стан цифрової трансформації культурних індустрій просліджується у звіті “Cultural and Creative Sectors in Ukraine: Resilience, Recovery, and Integration with the EU” (Cultural relations platform, 2024). У ньому подано результати опитування майже 500 представників українських культурних і креативних спільнот. Дослідження засвідчує поступове зростання інтересу до застосування ШІ-технологій у сферах мистецтва та медіа, однак водночас фіксує низький рівень етичного та правового регулювання цього процесу. Схожі тенденції простежуються в статті І. Перерви та О. Мазоренко. Дослідниці наголошують, що основними бар'єрами для цифрової інтеграції творчого сектору в Україні є недостатнє фінансування, відсутність механізмів монетизації контенту та нечітке законодавче поле (Перерва & Мазоренко, 2025). Так, за даними Національної Ради України з питань телебачення і радіомовлення, лише 23,6 % українських медіа мають політики захисту прав інтелектуальної власності при роботі з ШІ (Національна рада з питань телебачення і радіомовлення, 2025). Це підкреслює недостатню готовність медіаіндустрії до правових та етичних викликів генеративних технологій. Також важливим фактором є те, що в Україні процес інтеграції ШІ в мистецтво відбувається не лише через технологічні інновації, а й у тісному зв'язку з темами пам'яті, війни й ідентичності. Наприклад, такі заходи, як Третє Українське Бієнале цифрового та медіамистецтва UBiennale 2025 «Поле Пам'яті. Час Відновлення», демонструють, як цифрові проекти звертаються до тем воєнних руйнувань, культурної травми та реконструкції.

Отже, щоб глибше усвідомити природу етичних викликів, слід коротко окреслити, як саме працюють алгоритми ШІ. Агент ШІ використовує методи машинного навчання для перетворення введених даних в осмислені результати. Існують два основні типи таких методів: підконтрольне навчання, де алгоритм тренується на попередньо маркованих даних, та безконтрольне навчання, під час якого алгоритм самостійно виявляє закономірності у великих масивах інформації.

В обох випадках можливі етичні ризики. Один з них — це відтворення і підсилення упереджень, наявних у вихідних даних, або тих, що зумовлені відбором даних дослідником. Навіть у підконтрольному навчанні упередженість не зникає, позаяк маркування відображає світогляд куратора даних. До цього додається проблема мовних викривлень. Зокрема, у проведених дослідженнях (Makhortykh et al., 2024) російськомовний сегмент інтернету системно наповнюється пропагандистськими наративами про події в Україні. Вони потрапляють у тренувальні вибірки та відтворюються ШІ як нейтральна інформація. Як результат — необізнаний користувач, який виконує запит російською, може отримати подібну відповідь. Ця кремлівська інтерпретація війни в подальшому закріплюється завдяки алгоритмічній упередженості й стає «достовірністю».

Водночас складність таких систем часто виходить за межі людського розуміння, а непрозорість пояснюється не лише складністю алгоритмів, а й розподіленою відповідальністю між численними учасниками процесу. Такими учасниками стають інженери, дизайнери, розробники, замовники та куратори проєктів. У зв'язку з цим встановити відповідального за шкідливі чи маніпулятивні результати діяльності ШІ складно. Для України це питання набуває особливої актуальності у зв'язку з розвитком державних цифрових сервісів і творчих індустрій, які дедалі частіше інтегрують ШІ у свої процеси, від архівування відеоматеріалів до автоматичної генерації дизайну чи відеоконтенту.

Іноземні дослідники, зокрема Н. Бостром (Bostrom, 2014), Ш.Зубофф (Zuboff, 2019) і К.Кроуфорд (Crawford, 2021), підкреслюють, що основна відповідальність полягає на компаніях-виробниках і розробниках генеративного ШІ. У цьому контексті роль культурних інституцій та авторських спільнот полягає у формуванні чітких норм застосування ШІ у творчих практиках. Ключовими вимогами сучасного медіапростору є наразі не тільки визначення форми твору, а й оптика його сприйняття. Саме тому необхідний етичний нагляд, який обмежує можливості перетворення ШІ з творчого партнера на інструмент маніпуляцій.

Розберемо на контрастних прикладах вплив ШІ на українське аудіовізуальне мистецтво. Яскравим прикладом потенціалу ШІ-медіа-мистецтва є інсталяція “Circularity on the Edge” авторства українських митців К. Лопатюк та Г. Митиша (Circularity on the Edge, n.d.). Робота поєднує фотографії руйнувань на Київщині з алгоритмічною сегментацією матеріалів у генеративну візуальну форму. Проєкт використовує кадри дронзйомки та моделювання ШІ-системи, щоб надати художнього відображення темам війни, руйнування й відновлення. Генеративна модель виступає тут не просто як інструмент, а як частина художнього процесу. ШІ аналізує, відтворює та трансформує дані у візуальний образ.

Композиційно ми бачимо подвійний рівень: документальна база (кадри руйнувань) і художня інтервенція (візуальна генерація). Авторство стає розмитим, тобто в ролі співавторів виступають художники, інженери та алгоритм. Естетично інсталяція створює сильний контраст, де матеріал війни стає ресурсом образу. Саме він викликає змішані почуття краси і травми. З етичної точки зору також виникають питання. По-перше, хто є автором інтерпретації руйнувань: алгоритм чи людина? По-друге, до якої міри наведені дані (дронзйомка руйнацій) можуть бути оброблені для художнього використання? Цей приклад демонструє, як українське ШІ-мистецтво може стати майданчиком для культурної рефлексії, а не просто технологічним шоу.

Однак, з іншого боку, система генеративних зображень і відео на соцплатформах уже використовується як маніпулятивний інструмент. Дослідження (Fazio, 2020; Diakoroulos, 2019) доводять, що під час політичних і соціальних криз ШІ-боти виступали головними агентами поширення дезінформації. В українському контексті це явище стало особливо помітним під час повномасштабної війни РФ проти України. У соцмережах поширювались алгоритмічно згенеровані зображення, відео та новини, які використовувались для маніпуляції міжнародною аудиторією. Більшість із них були присвячені формуванню хибних уявлень про події на фронті та дискредитації ЗСУ. Подібні випадки демонструють, що аудіовізуальні ШІ-технології здатні перетворюватися на інструмент інформаційної зброї, впливаючи на колективну медійну реальність.

Зокрема, за даними Центру протидії дезінформації (Центр протидії дезінформації, 2024), медіаплатформами поширюються масові публікації, які містять зображення нібито українських військових, створених за допомогою ШІ. У більшості вони супроводжуються закликами «привітати з днем народження», «підтримати/помолитися» та «згадай героя/розкажи його історію». Такі зображення, на перший погляд, виглядають як патріотичний контент, проте вони часто мають ознаки системної маніпуляції. Зокрема, демонстрування тілесних каліцтв, поранень, страждань формують приховану підсвідому наративну рамку, а саме — захищаючи Україну, ти неминуче загинеш чи залишишся покаліченим.

Мистецтвознавчо це можна інтерпретувати як приклад травматичної симуляції, коли візуальні образи штучно моделюють досвід болю без реального контексту. ШІ відтворює тілесність як пропагандистську категорію замість об'єктивного осмислення. Естетика таких зображень ґрунтується на ефекті гіперреалістичності (яскраве «натуральне» світло, контрастні фотореалістичні деталі). Саме це створює ілюзію правдивості, хоча емоційна структура образу залишається порожньою. Тому етично це становить особливу небезпеку, адже відбувається маніпуляція страхом через візуальні образи. Тобто, тут ми маємо справу зі штучним зображенням як впливовою зброєю психологічного типу. У результаті такі візуальні практики формують алгоритмічну етику страху, яка спрямована на формування певних емоційних реакцій.

Отже, наразі однією з ключових особливостей сучасного ШІ-мистецтва є його подвійна позиція в системі глобального артсвіту. З одного боку, воно зберігає експериментальний характер лабораторних практик медіаарту (Ars Electronica, Transmediale чи AIXDesign). З іншого, проекти з ШІ дедалі частіше інтегруються в комерційні механізми артринку — NFT-платформи, галерейні продажі, рекламні кампанії. Це спричиняє етичне напруження між художньою автономією й корпоративним володінням інструментами генерації.

Існує й інша думка. Теоретики, такі як Ю. Чен (Chen, 2023) і Д. Сейбт та співавтори (Seibt et

al., 2020), розглядають ШІ не як загрозу авторству, а як інструмент розширення меж творчого мислення. Митець постає радше куратором алгоритму, ніж його користувачем, а мистецтво, створене за участі ШІ, відкриває нові когнітивні структури сприйняття. Тому критична рефлексія щодо ШІ-мистецтва ґрунтується на трьох взаємопов'язаних аспектах — естетичному, етичному та соціокультурному.

Естетичний аспект полягає у виклику традиційним уявленням про авторство, натхнення та матеріальність художнього процесу. У випадку зі ШІ мистецтво творення відбувається в обчислювальній реальності. ШІ може відтворити візуальний ритм, колір і структуру кадру. При цьому автор є куратором системи, а саме замовником образу.

Соціокультурний аспект проявляється у використанні ШІ для цифрової архівації культурної спадщини, реставрації зображень, реконструкції втрачених артефактів та візуалізації історичної пам'яті. Наприклад, у цьому контексті слід згадати проекти Національного центру «Довженко-Центр», де митці за допомогою нейронних мереж відновлюють кадри українського кіно. Тобто, у роботах вони поєднують технологічне втручання з етичним збереженням автентичності.

Етичний аспект охоплює питання авторства, оригінальності та відповідальності. Ще більша складність полягає в тому, що генеративні моделі навчаються на величезних масивах даних, включаючи твори інших митців, часто без їхньої згоди, а це породжує ризики культурного присвоєння та комодифікації творчості (Elgammal et al., 2017; Crawford, 2021).

Отже, однією з головних відмінностей є те, що традиційне мистецтво ґрунтується на індивідуальному, емпіричному досвіді, тоді як ШІ-мистецтво працює з колективними даними, мережевими структурами та статистичними закономірностями. Воно не лише відображає світ, а й реконструює його, при цьому формуючи нові когнітивні, естетичні та етичні моделі. Таким чином, сучасне українське ШІ-мистецтво є не лише експериментом із технологіями, а формою філософського й етичного запитів. Саме там художник, програма та суспільство стають співтворцями нового естетичного середовища.

Попри численні спроби розробити етичні стандарти використання технологій, розвиток автономних моделей зображень і відео породжує нові моральні дилеми. Вони безпосередньо впливають на сферу аудіовізуального мистецтва. Головні етичні виклики можна узагальнити у двох ключових аспектах:

1. Масове поширення дезінформації. Візуальні фейки, дипфейки та синтетичний контент наразі стають ефективними інструментами маніпуляції. Одним зі шляхів часткового вирішення проблеми є впровадження систем етичного саморегулювання всередині самих ШІ-агентів. Ідеться про створення алгоритмів, що здатні розпізнавати та обмежувати поширення неправдивих повідомлень. Такі технології могли б зменшувати радикалізацію публічного дискурсу та запобігати поширенню агресивного або екстремістського контенту.

2. Розмивання стандартів якості. Генеративні системи створюють величезну кількість правдоподібних, але низькоякісних творів. У сфері аудіовізуального мистецтва це призводить до поверхневої достовірності, коли імітація правди виглядає переконливіше, ніж істина. Наслідком цього стають зниження довіри до візуальних матеріалів та поверхневості комунікації. У суспільстві дедалі частіше виникає сумнів стосовно реальності будь-яких аудіовізуальних творів у соцмережах. Сучасний глядач не може бути впевненим, чи вони документальні, чи створені за допомогою ШІ. Саме тому мистецтво має повертати етичний вимір у публічний дискурс.

Наразі керування етичними ризиками ШІ неможливе без інституційної співпраці та міждисциплінарного діалогу. Як було зазначено, контент, створений агентами ШІ, часто має високий рівень симулятивності та складний у контексті виявлення джерел. І проблема полягає в тому, що жодна окрема установа, державна, приватна чи громадська, не здатна контролювати цей процес самостійно. Необхідною є система багаторівневого регулювання, що включає урядові структури, академічні інституції, креативні індустрії та громадські організації. Таке партнерство забезпечує етичну прозорість, технологічну підзвітність і культурний баланс між можливостями ШІ та цінностями суспільства. В українському контексті подібні ініціативи вже

частково реалізуються в межах проєктів “House of Europe” та “Ukrainian Cultural Foundation”, де цифрова етика розглядається у взаємозв’язку з аудіовізуальною культурою.

Висновки. Виконане дослідження свідчить, що інтеграція ШІ в українське аудіовізуальне мистецтво є неоднозначним питанням. З одного боку, ШІ розширює можливості художнього висловлювання, з іншого, — може підвищити етичні ризики, пов’язані з маніпуляцією, авторством та правом власності. Зокрема, аналіз українських мистецьких практик продемонстрував, що використання ШІ у проєктах, на кшталт “Circularity on the Edge”, сприяє розвитку нових форм художньої рефлексії. Натомість поширення маніпулятивних ШІ-зображень у соцмережах демонструє, наскільки легко технологія може бути використана для деструктивних наративів. Таким чином, етичні виклики ШІ в українському аудіовізуальному мистецтві концентруються навколо трьох проблемних зон:

- невизначеність правового статусу творів, створених спільно з ШІ;
- потреба в критичному мисленні та медіаграмотності як засобі протидії дезінформації;
- вимога враховувати соціальний і психологічний ефект ШІ-візуалізації, особливо в контексті війни.

Отже, результати дослідження підтверджують, що розвиток генеративних технологій у мистецтві потребує створення національної етичної програми використання ШІ. Обов’язково мають бути враховані сучасні реалії, зокрема війна рф проти України, питання травми, пам’яті та ідентичності.

Перспективи подальших досліджень мають бути спрямовані на емпіричний аналіз впливу конкретних ШІ-форм аудіовізуальних творів та розробки рекомендацій для митців та інституцій щодо безпечного й етичного впровадження ШІ в аудіовізуальну практику.

Список посилань

- Мачулін, Л. І. (2024а). Культура ШІ (штучного інтелекту) в контексті культури трудового суспільства. *Культура України*, (85), 23–37. <https://doi.org/10.31516/2410-5325.085.03>
- Мачулін, Л. І. (2024б). Штучний інтелект (ШІ) крізь призму тематичних досліджень. *Культура України*, (83), 16–26. <https://doi.org/10.31516/2410-5325.083.02>
- Національна рада з питань телебачення і радіомовлення. (2025, жовтень 3). *Використання ШІ у медіа: результати дослідження Національної ради*. <https://webportal.nrada.gov.ua/vykorystannya-shi-u-media-rezultaty-doslidzhennya-natsionalnoyi-rady/>
- Перерва, І. М., & Мазоренко, О. В. (2025). Digital transformation of creative industries: challenges, opportunities and the role of digital tools. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*, 1, 45–50. <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-1-11>
- Пода, Т. (2023). Етичні проблеми та виклики, спричинені використанням штучного інтелекту в сучасному мистецтві. *Сучасне мистецтво. Contemporary Art*, (19), 39–54. <https://doi.org/10.31500/2309-8813.19.2023.294893>
- Санніков, Є. В. (2024). Проблема авторства та етика використання штучного інтелекту для створення візуальних творів. *Український мистецтвознавчий дискурс*, (2), 132–140. <https://doi.org/10.32782/uad.2024.2.15>
- Центр протидії дезінформації. (2024, вересень 27). *The danger of AI-generated images allegedly depicting Ukrainian soldiers: What you need to know*. <https://cpd.gov.ua/en/results/the-danger-of-ai-generated-images-allegedly-depicting-ukrainian-soldiers-what-you-need-to-know/>
- Чепелик, О. (2021). Імерсивні середовища, VR, AR в українському сучасному мистецтві останніх років. *Сучасне мистецтво*, (17), 23–40. <https://doi.org/10.31500/2309-8813.17.2021.248423>
- Boichak, O. (2019). *Battlefront assemblages: Civic participation in the age of mediatized warfare* (Publication No. 1010) [Doctoral dissertation, Syracuse University]. Dissertations — ALL. <https://surface.syr.edu/etd/1010>
- Bostrom, N. (2014). *Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies*. Oxford University Press. https://www.researchgate.net/profile/Paul-Thorn-3/publication/285393594_Nick_Bostrom_Superintelligence_Paths_Dangers_Strategies/links/56bcbe0d08ae5e7ba40f4f34/Nick-Bostrom-Superintelligence-Paths-Dangers-Strategies.pdf
- Circularity on the Edge [@circularityontheedge]. (n.d.). *Posts* [Instagram profile]. Instagram. Retrieved June 9, 2025, from <https://www.instagram.com/circularityontheedge/>
- Chen, Y. (2023). *AI Art and Human Creativity: An Interactive Gallery for a DAO*. In *Proceedings of the 2nd International Conference on Art, Education, Humanities and Social Sciences Research (AEHSSR 2023)*. Madison Academic Press. <https://doi.org/10.56028/aeHSSR.9.1.152.2024>
- Crawford, K. (2021). Atlas of AI: Power, politics, and the planetary costs of artificial intelligence [Review of the book *Atlas of AI*, by K. Crawford]. *Perspectives on Science and Christian Faith*, 74(1), 61–62. <https://doi.org/10.56315/PSCF3-22Crawford>
- Cultural Relations Platform. (2024, липень 30). *Cultural and creative sectors in Ukraine: Resilience, recovery, integration with the EU* [Report]. <https://www.cultureinexternalrelations.eu/2024/07/30/download-our-report-cultural-and-creative-sectors-in-ukraine-resilience-recovery-integration-with-the-eu/>
- Diakopoulos, N. (2019). *Automating the News: How Algorithms and AI Shape Information in the Public Sphere*. Harvard University Press. <https://cs.unibg.it/verdicch/Diakopoulos%20-%20Automating%20the%20News%20-%20chapter%201.pdf>
- Elgammal, A., Liu, B., Elhoseiny, M., & Mazzone, M. (2017). CAN: Creative Adversarial Networks, generating “art” by learning about styles and deviating from style norms. *arXiv preprint arXiv:1706.07068*. <https://arxiv.org/pdf/1706.07068>
- Fazio, L. K. (2020). Pausing to consider why a headline is true or false can help reduce the sharing of false news. *Harvard Kennedy School Misinformation Review*, 1(2). <https://doi.org/10.37016/mr-2020-009>
- Floridi, L., Cows, J., Beltrametti, M., Chatila, R., Chazerand, P., Dignum, V., ... & Vayena, E. (2018). AI4People — An ethical framework for a good AI society: Opportunities, risks, principles, and recommendations. *Minds and Machines*, 28(4), 689–707. <https://doi.org/10.1007/s11023-018-9482-5>
- Makhortykh, M., Baghumyan, A., Vziatysheva, V., Sydorova, M., & Kuznetsova, E. (2024). *LLMs as information warriors? Auditing how LLM-powered chatbots tackle disinformation about Russia’s war in Ukraine* (arXiv preprint arXiv:2409.10697). <https://arxiv.org/pdf/2409.10697>
- Marcus, G., & Davis, E. (2019). *Rebooting AI: Building artificial intelligence we can trust*. Pantheon Books. <http://tankona.free.fr/marcus2019.pdf>
- Olszewska, A. (2020). The Artist in the Machine: The World of AI-Powered Creativity [Review of the book *The Artist in the Machine: The World of AI-Powered Creativity*, by A. I. Miller]. *Genetic Programming and Evolvable Machines*, 21(3). <https://doi.org/10.1007/s10710-020-09392-3>

- Seibt, J., Damholdt, M., & Vestergaard, C. (2020). Integrative Social Robotics, value-driven design and transdisciplinarity. *Interaction Studies*, 21(1), 111–144. https://pure.au.dk/ws/portalfiles/portal/175426168/Uploadable_copy_of_ISR_Value_driven_transdiscipl.pdf
- Smith, A., & Cook, M. (2023). AI-Generated Imagery: A New Era for the 'Readymade'. *arXiv:2307.06033v1 [cs.AI]*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2307.06033>
- Zhang, W., & Lim, B. Y. (2021). Towards relatable explainable AI with the perceptual processing framework. *arXiv preprint arXiv:2112.14005*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2112.14005>
- Zuboff, S. (2019). *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*. PublicAffairs. https://books.google.com.ua/books/about/The_Age_of_Surveillance_Capitalism.html?id=W7ZEDgAAQBAJ&redir_esc=y

References

- Machulin, L. I. (2024). The Culture of AI (Artificial Intelligence) in the Context of the Culture of the Labor Society. *Culture of Ukraine*, (85), 23–37. <https://doi.org/10.31516/2410-5325.085.03>. [In Ukrainian].
- Machulin, L. I. (2024). Artificial Intelligence (AI) Through the Lens of Thematic Studies. *Culture of Ukraine*, (83), 16–26. <https://doi.org/10.31516/2410-5325.083.02>. [In Ukrainian].
- National Council of Television and Radio Broadcasting. (2025, October 3). *The Use of AI in the Media: Results of the National Council's Study*. <https://webportal.nrada.gov.ua/vykorystannya-shi-u-media-rezultaty-doslidzhennya-natsionalnoyi-rady/>. [In Ukrainian].
- Pererva, I. M., & Mazorenko, O. V. (2025). Digital Transformation of Creative Industries: Challenges, Opportunities, and the Role of Digital Tools. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky ta prava*, 1, 45–50. <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-1-11>. [In Ukrainian].
- Poda, T. (2023). Ethical Issues and Challenges Caused by the Use of Artificial Intelligence in Contemporary Art. *Modern Art. Contemporary Art*, (19), 39–54. <https://doi.org/10.31500/2309-8813.19.2023.294893>. [In Ukrainian].
- Sannikov, Ye. V. (2024). The Problem of Authorship and the Ethics of Using Artificial Intelligence for Creating Visual Works. *Ukrainskyi mystetstvoznachnyi dyskurs*, (2), 132–140. <https://doi.org/10.32782/uad.2024.2.15>. [In Ukrainian].
- Center for Countering Disinformation. (2024, September 27). *The Danger of AI-Generated Images Allegedly Depicting Ukrainian Soldiers: What You Need to Know*. <https://cpd.gov.ua/en/results/the-danger-of-ai-generated-images-allegedly-depicting-ukrainian-soldiers-what-you-need-to-know/>. [In Ukrainian].
- Chepelyk, O. (2021). Immersive Environments, VR, AR in Ukrainian Contemporary Art of Recent Years. *Suchasne mystetstvo*, (17), 23–40. <https://doi.org/10.31500/2309-8813.17.2021.248423>. [In Ukrainian].
- Boichak, O. (2019). *Battlefront assemblages: Civic participation in the age of mediatized warfare* (Publication No. 1010) [Doctoral dissertation, Syracuse University]. *Dissertations — ALL*. <https://surface.syr.edu/etd/1010>. [In English].
- Bostrom, N. (2014). *Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies*. Oxford University Press. https://www.researchgate.net/profile/Paul-Thorn-3/publication/285393594_Nick_Bostrom_Superintelligence_Paths_Dangers_Strategies/links/56bcbe0d08ae5e7ba40f4f34/Nick-Bostrom-Superintelligence-Paths-Dangers-Strategies.pdf. [In English].
- Circularity on the Edge [@circularityontheedge]. (n.d.). *Posts* [Instagram profile]. Instagram. Retrieved June 9, 2025, from <https://www.instagram.com/circularityontheedge/>. [In English].
- Chen, Y. (2023). *AI Art and Human Creativity: An Interactive Gallery for a DAO*. In *Proceedings of the 2nd International Conference on Art, Education, Humanities and Social Sciences Research (AEHSSR 2023)*. Madison Academic Press. <https://doi.org/10.56028/aehtsr.9.1.152.2024>. [In English].
- Crawford, K. (2021). Atlas of AI: Power, politics, and the planetary costs of artificial intelligence [Review of the book *Atlas of AI*, by K. Crawford]. *Perspectives on Science and Christian Faith*, 74(1), 61–62. <https://doi.org/10.56315/PSCF3-22Crawford>. [In English].
- Cultural Relations Platform. (2024, липень 30). *Cultural and creative sectors in Ukraine: Resilience, recovery, integration with the EU* [Report]. <https://www.cultureinexternalrelations.eu/2024/07/30/download-our-report-cultural-and-creative-sectors-in-ukraine-resilience-recovery-integration-with-the-eu/>. [In English].
- Diakopoulos, N. (2019). *Automating the News: How Algorithms and AI Shape Information in the Public Sphere*. Harvard University Press. <https://cs.unibg.it/verdicch/Diakopoulos%20-%20Automating%20the%20News%20-%20chapter%201.pdf>. [In English].
- Elgammal, A., Liu, B., Elhoseiny, M., & Mazzone, M. (2017). CAN: Creative Adversarial Networks, generating “art” by learning about styles and deviating from style norms. *arXiv preprint arXiv:1706.07068*. <https://arxiv.org/pdf/1706.07068>. [In English].

- Fazio, L. K. (2020). *Pausing to consider why a headline is true or false can help reduce the sharing of false news. Harvard Kennedy School Misinformation Review*, 1(2). <https://doi.org/10.37016/mr-2020-009>. [In English].
- Floridi, L., Cowls, J., Beltrametti, M., Chatila, R., Chazerand, P., Dignum, V., ... & Vayena, E. (2018). AI4People — An ethical framework for a good AI society: Opportunities, risks, principles, and recommendations. *Minds and Machines*, 28(4), 689–707. <https://doi.org/10.1007/s11023-018-9482-5>. [In English].
- Makhortykh, M., Baghumyan, A., Vziatysheva, V., Sydorova, M., & Kuznetsova, E. (2024). *LLMs as information warriors? Auditing how LLM-powered chatbots tackle disinformation about Russia's war in Ukraine* (arXiv preprint arXiv:2409.10697). <https://arxiv.org/pdf/2409.10697>. [In English].
- Marcus, G., & Davis, E. (2019). *Rebooting AI: Building artificial intelligence we can trust*. Pantheon Books. <http://tankona.free.fr/marcus2019.pdf>. [In English].
- Olszewska, A. (2020). The Artist in the Machine: The World of AI-Powered Creativity [Review of the book *The Artist in the Machine: The World of AI-Powered Creativity*, by A. I. Miller]. *Genetic Programming and Evolvable Machines*, 21(3). <https://doi.org/10.1007/s10710-020-09392-3>. [In English].
- Seibt, J., Damholdt, M., & Vestergaard, C. (2020). Integrative Social Robotics, value-driven design and transdisciplinarity. *Interaction Studies*, 21(1), 111–144. https://pure.au.dk/ws/portalfiles/portal/175426168/Uploadable_copy_of_ISR_Value_driven_transdiscipl.pdf. [In English].
- Smith, A., & Cook, M. (2023). AI-Generated Imagery: A New Era for the 'Readymade'. *arXiv:2307.06033v1 [cs.AI]*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2307.06033>. [In English].
- Zhang, W., & Lim, B. Y. (2021). Towards relatable explainable AI with the perceptual processing framework. *arXiv preprint arXiv:2112.14005*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2112.14005>. [In English].
- Zuboff, S. (2019). *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*. PublicAffairs. https://books.google.com.ua/books/about/The_Age_of_Surveillance_Capitalism.html?id=W7ZEDgAAQBAJ&redir_esc=y. [In English].

O. B. Мусієнко

доктор філософії з культурології, викладач, кафедра
фотомистецтва та візуальних технологій, Харківська
державна академія дизайну та мистецтв, м. Харків, Україна

O. Musiienko

Doctor of Philosophy in Cultural Studies, lecturer,
Department of Photographic Art and Visual Technologies,
Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv, Ukraine

Отримано: 29.09.2025

Прийнято до друку: 17.10.2025

Опубліковано: 25.12.2025